

מיז'י'ס פאפולאריזאציע
Krakow
Sw. Aug 19

שטענדיג אונזער

רעדאקציע און אדמיניסטראציע:

ערשטע אלע נר. 6. - טעלעפאן נר. 22-01

ערשיינט יעדען פרייטאג.

אָנאַנסען-פּרײַז פאַר אַ מילימעטער שטח:

טאָרן טעקסט 40 גראַשען אין טעקסט 20 גראַשען

אין טעקסט 60 גראַשען.

די ערשטע און לעצטע וועגן 8 אָנאַנסען שטאַלען.

פרייטאג כ"ו אדר פ' ויקהל פקודי תרצ"ט

Częstochowa, Piątek 17 marca 1939

ליכט-צינדען 5.27

ראנקוואנגונג.

מיר דריקען דערמיט אויס אונזער אינגסטען דאנק אלע געזעהרטע זאמלערענס פון דער היינציהערער אקציע - אַנשטאַט אַ באַל - פאַר זייער אונזער-מילדיכער אַרבייט לטובת אונזער פּעראַיין, ווי אויך די ג' מנדבים, וועלכע האבען געשטיצט אונזער אקציע און בייגעטראָגען צו דעם צוועק.
די פּערזאָנלעכע פון פּרױטן-פּעראַיין „עזרה”.

אַרטיגע סוחרים, מאַלערס, טישלערס, טאַפּע-צירער פון וויעלעך און אומגענענר!

איהר דארפט שוין גישט ברענגען קיין סחרות און צוועטען פון מרחקים - אין ניל-געעפּענטען פאַרבען - געשעפט **א. יוסטמאן, וויעלען**

עוואַנגעליזאַק, רוג שלאַנסקא, ביי דער אַלעיאַניע בעקומט מען אלע סאַרען: פאַרבען, לאַקירען, עמאַליקען, אַנאַלינקען, לייט, שעלסאק, וואַלד-האַר, ספּרענושינסקע א. ד. גל. בערשען פאַר שטוב-ווירטשאַפּט און פאַבריקאַציע.
אויסלייכע פּערטרעטונג פון אייגענע גרויסע פירמעס.
פאַר סוחרים בעקוועמע בעדינגונגען.

סוחרים-פּעראַיין, וויעלען.
זונטאָג, ד. 19 ד. ח. 4 זיגער נאָכמיטאָג קומט פאַר אין לאַקאַל פון באַנק קרעדיטאָר **די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאָנלעכע**
אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען.

Pronek od **BOLU GŁOWY**
KOWALSKINA
PRZY PRZEZIEBIENIU
GRYPY: KATARZ

FABRYKARNIA, I PRALNIA CHEMICZNA
„KRYSZTAŁ”
ul. Berka Joselewicza 2
i Warszawska 37.

מאכט בעקאנט, אז איצט ווערט געוואשען מיט א הערליכען שוויגל-גלאַנק, וואס איז נאך ביי אַצט אין שטענדיגן גישט געווען.
כדי צו איבערצייגען וועגען דעם די קונדשאפט האָבען מיר פערפליגערט די פרייזען:
אַ קאַלנער מיט א הערליכען גלאַנק 12 גר.
אַ העמד - - - 40

אויך זענען פערבליגערט געווארען די פרייזען אויף כעמיעלע וואשען און פאַרבען.
פלעקען ווערען אריינגעוואשן אויפ'ן אַרש.
ספעציאַליטעט: פאַרבען לעדערנע סורשקעס

Kino „LUNA”
הערליכער פוילישער פילם!
סט. אנגעל - ענגלובא, מאַלעק-וויטש - דאַמאַנסקא, וויסאַצקא, בעניטא, ווילאַמאָוסקי, ציפּולסקי
אינ'ם פילם

SERCE MATKI
די איבערלעבענישען פון א פרוי, וואס פאַר אַ מאַמענס גליק, פאַר אַ בליץ פון פרייד האט זי בעזאָהלט מיט'ן לעבען.

KINO „EDEN”.
דער נייטעטער, בעריהמטסטער
און אינטערעסאַנטסטער פוילישער פילם:
**O CZYM SIĘ
NIE MÓWI...**
לויט גאַנצערע זאַפּאָלסקא

אונזערע שכנים ה' יוסף פרייערמויער און פרוי צו דער חתונה פון זייער לעצטען זון דוד מיט פּרל. פּראַניאַ ראַטבאַרט ווינסען מיר זיי צו זעהען פיעל נחת. דעם יונגען פאַר-א גליקליך צוזאמענלעבען.
פאַמיליע גאַטיינער

ITA NAJMAN
SAMUEL BULWIK
ZAŚLUBIENI
Częstochowa w marcu 1939 Poraj
א הארציגען מול-טוב ווינסען מיר דעם ה' יצחק שמעון ניימאַן צו דער חתונה פון זיין טאכטער יטא מיט ה' שמואל בולוויק דערלעבט פון זיי פיעל נחת
די גבאים פון דער שטאדט-שוהל
מיר ווינסען א הארציגען מול-טוב אונזער גוטען פריינד ה' יצחק שמעון ניימאַן צו דער חתונה פון זיין טאכטער יטא מיט ה' שמואל בולוויק דעם יונגען פאַר א גליקליכע בליהענדע צוקונפט.
ישעיהו גראַנצק און פרוי.
צו דער חתונה פון פּרל. יטא ניימאַן מיט ה' סאַמועל בולוויק א הארציגען מול-טוב.
אונזער פריינד ה' יצחק שמעון ניימאַן ווינסען מיר צו דערלעבען ביי זיי פיעל נחת נחמיה ראָזען און פרוי
צו דער חתונה פון פּרל. יטא ניימאַן מיט ה' סאַמועל בולוויק א הארציגען מול-טוב און דעם פאָטער פיעל נחת ווינסען דור פיליפּאָוויטש און פרוי.
דעם ה' יצחק שמעון ניימאַן צו דער חתונה פון זיין טאכטער מיין הארציגעסטע ברכות
שמואל פראַנק

יודאיסמישע אַפּענער
מאַרגען, שבת, ד. 18 מערץ, 9 אָווענד קומט פאַר אין זאַל פון יודישען גימנאַזיום יאסנאָגורסקא 8-10
פונ'ם רעקטאָר פון יודאאיסטישען אינסטיטוט אין ווארשא
פּראָפ. **מנחם שטיין**
ד. א. ד. ט.: „די יסודות פון יודישען הומאַניזם”.

לעזט אויפּמערקזאַם!!!
די גוט-בעקאַנטע קויהלען-פירמע פון י. וויינבלום
אלע וואָלנשטי 45, טעלעפאן 13-36
האַט געעפּענט
אַ דעטייל-סקלאָדאָוויץ-2 טע אלע 36
וואו ס'ווערט פערקויפט קויהלען פון דער בעסטער גרופע „JULJUSZ KAZIMIERZ”
ווי אויך האָלץ-קויהלען און קאַקס מיט אַבשטעלען אַהיים.
בעסטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען דורכ'ן טעלעפאן נר. 13 36
ווי אויך דורכ'ן פּריוואַט-טעלעפאן נומער 17 01.
פּרײַזען - מעסיגע!

פאַרבעריי
און כעמישע ווערשעריי
”BENETA”
פאַבריק און קאַנטאָר: ב. יאַסעלעוויטשאַ 11
פּיליז 2 טע אלע 16
מענער - קראַגענס. ווערען ווייטער געוואשען מיט דייערהאַפּטען שפּיגעל-גלאַנק צום פרייז 12 גר.
ספעציאַליטעט:
(1) אויפּפרישען (פאַרבען) לעדערנע קורטקעס, (2) פאַרבען לויט מוסטערן, (3) דעטאַשירען (אויסנעמען) פּלעקען און וואַשען אויפ'ן אַרש, (4) כעמישערייגען און פאַסאָנירען קאַפּעלונגן די אַרבייט ווערט אויסגעפירט אונטער דער לייטונג פון אַבשטעלונגען פון דער כעמישער אינדוסטריע-שולע אין ווארשא מיט לאַנגיעהריגער פּראַקטיק

יטא אַלעפּאָאָן
אַרבייט איינברענגען!
אין דער הויפט-פּרינציפּ פון די בעל-הבית'טעם. יא, אבער דערפון דאר-פען נישט ליידען די מאכלים. נישט געווארנט! מיט צערעס נעראט אלעס אויסגעצייכענט און דאס באלעבאטעווען ווערט לייכטער, ווייל צערעס איז א 100% רייין פלאנצען-פעטס און זעהר שפּאַר. עס ברענגט איין פיעל ארבייט און קען בענוצט ווערען אין יעדער כשר'ערער קיך סיי צי פליישנע, סיי צי מילכיגע שפייזען. דערביי איז צערעס לייכט צום פערדייען און זעהר נאהרהאַפּטיג.
Ceres
פלאנצען-פעטס

פון פּערפיינערטע איידעלע איינלענדע איידען

Zarząd Towarzystwa Żyd. Szkół Średnich i Powszechnych w Częstochowie
zaprasza na
Zwyczajne Ogólne Zebranie
członków Towarzystwa,
które odbędzie się w gmachu szkolnym, ul. Jasnegońska 8-10, w niedzielę d. 19 marca o godz. 3-30 po poł. a w razie braku kompletu o godz. 4-30 po poł., bez względu na ilość przybyłych, z następującym porządkiem obrad:
1) Zagajenie, 2) Wybór przewodniczącego Ogólnego Zebrania, 3) Sprawozdanie Zarządu za rok szkolny 1937-38, 4) Budżet na rok szkolny 1938-39, 5) Wybór 6-ciu członków Zarządu na miejsce ustępujących pp.: J. Szlezyngera, L. Kopińskiego, J. Horowicza, Z. Rotbarda, J. Kobna i J. Goldsteina, 6) Wybór Komisji Rewizyjnej, 7) Wolne wnioyki.

8-ונג! איבערראשענדע נייטע פאַר די טענסטאַכ. בעל הבית'טעס! אויב איהר ווילט האָבען דעם אמת'ן עונג יום-טוב וועט היינאָר די לאַנגיעהריגע מיראָ פון
י. באַזשיקאָווסקי, ווארשאווער
זיין פערזעהען מיט מאַקאַראַנעז פון רייין-געשילדעטע מאַנדלען צו פליגסטע פרייזען. אזוי ווי אלע יאהר, זעהר גוטען קע-קובען, מאַנדעל-טאַרעטען, מצות, ביש-קאַפּטען א ספעציעלען אַסאָרטמענט פון פערשידענע הערבאַטניקעס, שעהן, בלייג און גוט.
הויז-באַק ווערט אָנגענומען שוין פון **25 מערץ** און ווערט אויסגעפירט שנעל און רפיעל. - קומט און איבערצייגט אייך.
בעמערקונג: פאַר דיאַמעטיקער (צוקער-ליידענדע) ספעציעל געבעקט און שאַקאַלד אויפּמערקזאַם צומערניקעס: פון 20-טען מערץ ווערט אנגענומען צום מאַלעז מאַנדלען, נישלעך א. א. ו. צו בלייגע פרייזען.

מאַרגען שבת, ד. 18 מערץ ד. י.
איז פייערלעשער = זאַל
די יעהרליכע
גראַנדיעזע „טאַז”
פערזאָנלעכע
מיט קאַנקורענצן, וואָהל פון א „מיס” א. א.
אייגלענדען גיט אַרויס די טאָז-קאַנצעלאַריע, יאַסעלעוויטשאַ 3, טעל. 17-56.

נאציזם

קורצע ידיעות פון דער וואך

די פונדאטארישע פון דער נדבה פון די קינדער פון נ"י.ל. סאקס

די קינדער פון נ"י.ל. יהודה לייב סאקס שפערנען 5000 זל. למחבת די פאליגנדע אינסטיטוציעס:

יודש שפיטאל	1000 זל.
אויף צו פערזענלעכע	
דאס בית החיים	500
יודישע גימנאזיע	500
גמ"ח קאסע, פילאדעלפיע	31
גמ"ח קאסע, ניו יארק	300
האנדלעכער שול	250
בית המדרש, אהל נחום	150
בית יתומים	100
זקנים הויז	100
לינת הצדק	180
דאָבראָטשענסקי-שול-קאָנגרעס	100
פּרויען-פּעראַיין, פּוּרדע	100
יודאָאָסטישער צענטער	100
קבוצ, שומריה (פערמא)	100
עקאָרעמישער קבוצ, השחר	100
ספאָרט-קלוב, מכבי	100
תומכי ציונים	180
מחויקי הרות	100
סעקציע אַרבעטס-מועצות ביים	
דאָבראָטשענסקי-שול	100
בית לחם	100
סעקציע קינדער - צונדערהונג	
ביים, בית לחם	50
הכנסת אורחים	50
געזעלשאַפֿט מלבוש צעומים	50
ישיבת, כתר תורה	50
פאר אַרבעט יודיש אין מישקאוו	200
פאר אַרבעט יודיש אין זשאָרק	300
סך הכל	5000 זל.

די טשעכאָסלאַוואַר פאסט איירא-פעאיריז זיך

אויף די היגע פאסט קעסטלעך זענען אַרױסגעקומען געווארען אויפֿשריטען מיט די שעה'ן, ווען די בריעף ווערען אַרױסגענומען פון דאָרט. די דאָזיגע נייעס איז זיך דער בעפעלקערונג אויפֿגענומען געווארען מיט צופֿרידנע-הייט.

ס'וואלט אויך פֿראַג געווען, אָז די בריעף פון פאסט קעסטלעך אויף דער באַהן זאָלען אַרױסגענומען ווערען פֿאַר'ן אַנגעהערן פון יעדער באַהן און גלייך איבערגעגעבן ווערען צום פאסט-וואַגאָן, ווייל ביז איצט זענען די בריעף פון באַהן-קעסטלעך אַנגעפֿיהרט געווארען אויף דער פאסט, פון וואנען זיי האבען צוריקגעוואנדערט צו דער באַהן.

גען די יעניגע, וועלכע האבען אויף אַ היצפה'דיגען אופן אַנגעפֿיהרט דעם כבוד פון דער מאָדעם אָקס.

ס'פֿערשטעהט זיך, אָז דער שטרייך וועט נישט דויערען אייביג, ס'וועט שוין געפֿינען ווערען אַרױסגענומען דער לאַנגע דערווייל איז אַבער ביי-טער, אַלע, אפֿילו די יעניגע, וועלכע האבען בעפֿליידיגט די מאָדעם אָקס און האבען הויך געשריגען, אָז מען דאַרף זי נישט, אָז מען קאָן זיך אָהן איהר בענעהן, הויבען אָהן פֿיהלען דעם שאַ-דען, וואָס זי ברענגט מיט איהר אַב-ווערענדיג, נאָר צי זיי וועלען זיך איבערבעטען איז נאָך א גרויסער סאָץ.

ס'וואלט אַבער געווען א יושר, אָז די אלע, דאס הייסט די גאנצע משפּחה, וועלכע האבען שטענדיג געהאַט אַ הנאה פון דער מאדאם אָקס'ס מאכלים, זאָלען איהר מיטהעלען אין איהר קאמף, דעם קאמף פֿאַר איהר ווירוע און שטאַלץ.

זאָל מען דער מאָדעם נישט טשע-פען דורך דער גאנצער צייט פון שטרייך, זאָל זי נישט זעהן ווי מיר ליידען, וואָס זי האט אונז פֿערלאָזט. אפֿער וועט דאס גורם זיין, אָז די בע-ליידיגער וועלען זי צוריק איבערבע-טען און מיר וועלען ווייטער קאָנען געניסען פון די אלע פֿאַסטע און גע-שמאַקע מאכלים, וואָס זי האט פֿאַר אונז צוגעברייט.

מיר ליידען סאָקי דערווייל, וואָס זי מיסט זיך נישט אין דער קוך, זאָל מען אַבער האַבען אויסדרייער און גע-דלדל, און דאָס וועט גורם זיין, אָז דער שטרייך פון דער מאָדעם אָקס זאָל זיך נישט דאַרפֿען איבערזאָרן...

סאָל

שלאָס האַרטשאַפֿט - אין רעזולטאט פון די כוּלִיגאַנישע געשעהענישען אין די לעבעדיגע מאַכט הויכשולען האט די ויכעהייטס מאַכט אַדוואַנסירט רעוויזיעס אין אקאדע-כישען הויז, אין טעכניקער הויז און אין הויז פון די מעדיקער. בעת די רעוויזיעס איז געפֿינען געוואָרען פֿיעל אַמוניציע און אויפֿרייט מאַטעריאַל. פֿיעל ענדעקישע סטודענטען זענען ארעסטירט געוואָרען. די לימודים אויפֿ'ן לעמבער-גער אוניווערסיטעט זענען איבערגעפֿירט צו געוואָרען.

— קיין פֿוילען איז אַנגעקומען דער אַנגעזעהענער יודישער געלעהרמער פֿראַנס. מאַרמין בובער, פֿראַנסעסאַר פֿאַר סאָציאַליזם פון ירושליםער אוניווער-זיטעט.

— אין וואַרשאַ איז געשטאַנען אין עלטער פון 76 יאהר דער בערוהמער יודישער סקולפּטאר יוסף גאַבאַוויטש, וועלכער האט געהערט צו די בערלי-סערדעס וועלט-סקולפּטאָרען פון דער לעצטער צייט.

— עס זענען ערשינען 2 וויכטיגע פֿאַרברענגען ווענען ריטשלאַט-שטייער פון אומזאָץ און הכנסה פֿאַר די יאה-רען 1939 און 1940.

— עס זענען פֿאַסטגעשטעלט געוואָ-רען רשימות פון עטליכע הונדערט פֿוילישע יודען, וואָס וואוינען אין טשעכאָסלאַוואַקיי און אנדערע לענדער, ביי וועלכע עס איז אַנגענומען געווא-רען די פֿוילישע בירגערשאַפֿט אויפֿ'ן סאָך פון געזעץ פון י. 1938.

— דער ענגלישער מיניסטער-ראַט האט פֿערפֿעסטיגט איהר פֿלאַן צו לעזען דאס ארץ-ישראל פֿראַבלעם. לויט'ן דאָזיגען פֿלאַן זאָל אין 5 יאהר אַרום געשאַפֿען ווערען אַרױסגעפֿירט גיגע פֿאַלעסטינער מלוכה. במשך פון די 5 יאהר זאָל די יודישע עליה בע-גרעניצט ווערען ביז 10 טויזנד פֿער-זאָן יעהרליך. אויך די יודישע באַדען-קניות זאָלען בעגרעניצט ווערען.

— נישט-ענדעקטע פֿערשוינען הא-פען זיך אַרייַנצוקומען אויפֿ'ן גענער-בית-עלמין און אויפֿנעריסען די כהונה פון ראָדניצער רבינ'ס און לאַמזער רבינ'ס אולה. זיי האבען אַרױסגענומען די צדקה געלדער פון די פּושקעס און אויסגעפֿאַסט דעם בוימאָל, וואָס האט זיך דאָרט געפֿונען.

— די אונגאַרענישע פֿאַסט פֿאַר-וואַקסען איז אנערקענט געוואָרען דורך דער פֿוילישער רעגירונג. וועלכע האט שוין געשליסן אַ דיפֿאַלעמאַטישען פֿאַר-שטעלער פֿאַר'ן דאָזיגען לאַנד.

— וואַלאַשין, וועלכער האט געוואָלט נאָכטוהן דעם סלאַוואַקישען ביישפּיעל און פֿראַקלאַמירען די אַרױסגעפֿירטע פֿון קאַראַטא-רוס, איז געווען געצווינג-גען צו ענטפֿענען קיין רומעניען.

— נאָכ'ן אַרייַנמאַרש פון דייטשען מיליטער קיין פֿראַג איז פֿאַרגעקומען דער פֿייַערליכער אַרױסגעהער פון היט-לער'ן און דער דאָזיגער שטאַט. היט-לער און זיין שטאַב האבען זיך איי-קוואַרטירט אין אַלסטען קעניגליכען

ווייל איבערהויפט נישט האבען קיין מען וואָס מיט דער קוך. אדרבה-האט זי גע'טענה'ט-אין וועל זיך נישט מישען, און געבויט וועט נישט אַרייַ-קוקען אין טאָפֿ אַריין און זאָל מען זעהן ווי אזוי דאס וועט אויספֿעהן.

דעמאלט, האט מען געמיינט, אז די מאָדעם אָקס טאָכט זיך אַ שפּאַט, אז מיט א גוט וואָרט וועט מען זי צוריק איבערבעטען און ס'וועט זיין שנים כתקנים, נאָר ווען מען האט גע-זעהן, אז זי מיינט עס ערנסט, איז געוואָרען אַ מהומה אין דער משפּחה: וואָס וועט מען עסען? - איז געוואָרען אַ געשריי-מען וועט דאָך פֿאַר הונגער אויסגעהן. האט מען זיך געבעטען ביי איהר: האט רחמנות אויף אונזערע יונ-גע יאהר, מיר וועלען דאָך פֿאַר הונ-גער אויסנעהן, איבערהויפט, אז מיר האבען זיך פון קינדערייט אַן ערשיגען אויף דינע מאכלים. ס'ע ווי אזוי ווע-לען מיר קענען איבערגעהן אויף אַנ-אַנדערע, מענ'?

די מאָדעם איז אַבער געווען איי-געשפּאַרט, טאָקי אזוי ווי אַנאַקס און האָט זיך נישט געוואָלט ריהרען פון אַרט.

האָט מען געשיקט צו איהר אַ דע-לעגאַציע, אָז זי זאָל קאָשט אונז דער-לויבען שבת צו געניסען פון איהרע מאכלים, נאָר דאס האָט זי אויך קא-טעגאָריש ענטוואָנט. איך וויל נישט מיט אייך האָבען קיין עסקים. איינמאָל פֿאַר אַלע מאָל מוזט איהר מיהלען דעם טעם פון הונגער, כּוּי איהר זאָלט מיר נישט אַפּצאָהלען מיט שוואַרצער דאָנקאַר-קיים פֿאַר מיין גוטס, פֿאַר מיין האַרצ-וואָניע. זי האט אפֿילו ענטוואָנט אַנאַ-גרייסען פון איהר שפּיל אויף שמחות, אויף וועלכע זי פֿלעגט זיך שטענדיג פֿאַרען מיט אַ בעזונדערער תּהללהבות.

— אין רויס איז פֿאַרגעקומען די פֿייַערליכע קרוינען פון פּויבסט פּיוס דעם 12 טאָג.

— נאָכדעם, ווי דער געזונט-סלאָוואַ-קישער פרעמיער מיניסטער איז פֿאַרג-וואָרען, אַרױסגעפֿירט געוואָרען דורך דער טשע-כאָסלאַוואַקישער רעגירונג אין פֿראַג, האָבען די געשעהענישען אין טשעכאָ-סלאַוואַקישען אַנגענומען אַ גאַנץ אונזער-וואַרעכטען אויסגאָנג. נאָך אַ ווייטע ביי היטלער'ן אין בערלין האָט זיך אין פֿראַג אַרױסגעפֿירט דער סלאָוואַ-קישער פֿאַרלאַמענט, וועלכער האט פֿראַ-קלאַמירט די אונגאַרענישע געזעצן פֿון סלאַ-וואַקישען. דער דאָזיגער פֿאַקט איז גע-וואָרען אַ סיגנאַל פֿאַר דער אַקטיווער פּונאַדעקערייַלונג פון טשעכאָסלאַוואַקיי.

קאַראַטא-רוס איז פֿערנומען געוואָרען דורכ'ן אונגאַרישען מיליטער. וועלכעס איז אין 3 קאַלומנעס אַריין אין דאָזי-גען לאַנד. די אונגאַרישע מיליטער-אַבטיילונגען זענען צוגעקומען צו די פֿוילישע גרעניצען, וואו ביידע לענדער וועלען זיך פון איצט אַן גרעניצען. מעהרען און טשעכישען איז אַקטיוו געוואָרען דורכ'ן דייטשען מיליטער. די מאַכט געפֿינט זיך דערווייל אין די הענד פון דער דייטשער מיליטערישער אַנזיהערשאַפֿט, וועלכע האט אַרייַ-געזעצט דייטשע קאָמיסאַרען אין אלע טשעכישע עענעמליכע אַמטען. אלס שטף פון דער ציווילער מאַכט ביי דער מיליטערישער אַנזיהערשאַפֿט איז נאָ-מינירט געוואָרען קאַנראַד הענליין. עס איז נאָך דערווייל נישט געוואָסען דער אופן, אויף וועלכען טשעכישע וועט ווע-רען פֿערבינדען מיט דייטשלאַנד.

— די אונגאַרענישע פֿאַסט פֿאַר-וואַקסען איז אנערקענט געוואָרען דורך דער פֿוילישער רעגירונג. וועלכע האט שוין געשליסן אַ דיפֿאַלעמאַטישען פֿאַר-שטעלער פֿאַר'ן דאָזיגען לאַנד.

— וואַלאַשין, וועלכער האט געוואָלט נאָכטוהן דעם סלאַוואַקישען ביישפּיעל און פֿראַקלאַמירען די אַרױסגעפֿירטע פֿון קאַראַטא-רוס, איז געווען געצווינג-גען צו ענטפֿענען קיין רומעניען.

— נאָכ'ן אַרייַנמאַרש פון דייטשען מיליטער קיין פֿראַג איז פֿאַרגעקומען דער פֿייַערליכער אַרױסגעהער פון היט-לער'ן און דער דאָזיגער שטאַט. היט-לער און זיין שטאַב האבען זיך איי-קוואַרטירט אין אַלסטען קעניגליכען

ווייל איבערהויפט נישט האבען קיין מען וואָס מיט דער קוך. אדרבה-האט זי גע'טענה'ט-אין וועל זיך נישט מישען, און געבויט וועט נישט אַרייַ-קוקען אין טאָפֿ אַריין און זאָל מען זעהן ווי אזוי דאס וועט אויספֿעהן.

דעמאלט, האט מען געמיינט, אז די מאָדעם אָקס טאָכט זיך אַ שפּאַט, אז מיט א גוט וואָרט וועט מען זי צוריק איבערבעטען און ס'וועט זיין שנים כתקנים, נאָר ווען מען האט גע-זעהן, אז זי מיינט עס ערנסט, איז געוואָרען אַ מהומה אין דער משפּחה: וואָס וועט מען עסען? - איז געוואָרען אַ געשריי-מען וועט דאָך פֿאַר הונגער אויסגעהן. האט מען זיך געבעטען ביי איהר: האט רחמנות אויף אונזערע יונ-גע יאהר, מיר וועלען דאָך פֿאַר הונ-גער אויסנעהן, איבערהויפט, אז מיר האבען זיך פון קינדערייט אַן ערשיגען אויף דינע מאכלים. ס'ע ווי אזוי ווע-לען מיר קענען איבערגעהן אויף אַנ-אַנדערע, מענ'?

די מאָדעם איז אַבער געווען איי-געשפּאַרט, טאָקי אזוי ווי אַנאַקס און האָט זיך נישט געוואָלט ריהרען פון אַרט.

האָט מען געשיקט צו איהר אַ דע-לעגאַציע, אָז זי זאָל קאָשט אונז דער-לויבען שבת צו געניסען פון איהרע מאכלים, נאָר דאס האָט זי אויך קא-טעגאָריש ענטוואָנט. איך וויל נישט מיט אייך האָבען קיין עסקים. איינמאָל פֿאַר אַלע מאָל מוזט איהר מיהלען דעם טעם פון הונגער, כּוּי איהר זאָלט מיר נישט אַפּצאָהלען מיט שוואַרצער דאָנקאַר-קיים פֿאַר מיין גוטס, פֿאַר מיין האַרצ-וואָניע. זי האט אפֿילו ענטוואָנט אַנאַ-גרייסען פון איהר שפּיל אויף שמחות, אויף וועלכע זי פֿלעגט זיך שטענדיג פֿאַרען מיט אַ בעזונדערער תּהללהבות.

קרוב און אונזער חוב דאָרף זיין אַס די דאָזיגע העלדען אונטערוואַסערען. כּוּי ווי זאָלען נישט דאַרפֿען צו דער פֿרייד פון אונזערע שונאים פֿערלאָזען זייער פֿאַרזייער.

מיר מאַכען דערויף אויפֿמערקזאַם און ווענען זיכער, אָז דאס יודישע טשע-סאכאוו וועט דאס נצמפֿן אין אַכט.

די ענדעקטע ווערען אין זייער באַ-קאָט-אַקציע וואָס ווייטער אַלץ מעהר חוצפּה'דיגער. זיי פֿערקלעבען די וועגן מיט אַרױסגעפֿירטע אויפֿוואַרען און זאָגן אויף די שוין פֿענסטער פון די יודישע געוועלכער הענגען זיי אויף די שטענ-ליכע פֿאַשקוילען.

הענגען אזוי אויף די מויערען די דאָזיגע נייטערעכטיגע פֿאַקטעס און קיינעם פון די יודישע בעלי בתים פֿאַלט גאַרנישט אַיין זיי אַרױסצורייסען. ווען מיר האבען אויפֿמערקזאַם געמאַכט יו-דישע הויזווירטען, פֿאַרוואָס זיי בעזיי-טיגען נישט דאס מיאוסקייט פון זיי-ערע ווענט, האבען מאַכענע געצויגען מיט די אַקסעלען און אַנדערע האַבען אויסגעדריקט אַ פּחד, צי מען מעג דאס טוהן?

פֿרקלערען מיר דאָ אַפֿען, אָז אויב אויף די מויערען פון יודישע הויזער ווערען אַזעלכע העצערישע פֿאַקטעס נישט בעזייטיגט, איז עס די שולד פון די יודישע הויזווירטען, וועלכע זענען אנדירעקט גורם צום פֿערשפּרייטען דעם דאָזיגען גיפֿטיגען סם.

עס איז איבעריג דאָס זיך אַנאָוויי-זען, אָז יעדער בעל הבית האָט דאס רעכט צו בעזייטיגען פון זיינע מויע-רען פֿאַקטעס, וועלכע זענען איהם נישט בעקוועם. ווען ער אַליין וויל דאס נישט טוהן אויס מורא פֿאַר אַנ-איבערפֿאַל, דאָרף ער בעפעהלען דאס צו טוהן דעם וועכטער.

יודישע הויזווירטען, נוצט אויס איי-ערע רעכט און בעזייטיגט פון אייערע הויזער דאס ענדעקישע פֿטולח.

ש. מ.

Jedną z oznak wartoś-
ci obywatela jest jego
ofiarność na L. O. P. P.

מאדאם אָקס האט פֿערשטרייקט...

קליינער פֿעליטעאָן

כ'פעט נישט צו פֿערשטייטן דעם אָקס' אויף אָקס, ווייל אַנאַקס איז אַזאָ מיין גענעשטאַנד, וואָס קאָן זיך ציהען פון מערב אייראָפּא ביז דרום-אייראָפּא און נאָך ווייטער, אפֿילו ביז'ן ווייטען מורח און אַנאַקס איז עפֿעס אַנדערש-עס איז אַ לעבעדיגע בויאה, וואָס ברענגט גוטען דער מענשהייט און איז איבערהויפט א וויכטיג ווערען אין אונזער דאָ ווין.

קורץ, מאָדעם אָקס איז א וואוילער, סיייער נשט, וואָס אלע האבען זי ליבט און אייך זי (אין רוף אָן די מאַ-דאָם אָקס-זי, ווייל אזוי וועט איהר בצער פֿערשטעהן פֿאַר וואָס זי איז אזוי ליבט און האָרציג) האט אונז ליבט געהאט און פֿאַר אונז געוואָרט.

די מאָדעם אָקס האט זיך פֿעפֿעל אויסגעצייכענט ביים מאַכען פֿאַטאָ-וועס פֿאַר דער פֿאַמיליע. זי האט גע-קאָנט צוגרייטען אַזעלכע ממזרי'שע מאכלים, פֿאַר וועלכע זי איז ווערט געווען, אז מען זאָל איהר אויסשטעלן יעדעס ביינדרעל, זי האט אויך געמאַכט, וואָס איהר האט נאָר געוואָלט: אַ לעבעדיג געזעצטע אויף ציפֿעלעס, א גילדאש, א בעשעטיק, א שטיקעל גוטע, פֿעטע קישקע מיט וועטפֿלעך, אַפֿיסעל ציפֿעל מיט שטאַלץ, מיט איין וואָרט-אַלץ וואָס אייער מויל האָט נאָר געקאָנט אַרױסערען און אַזאָ מאָדעם אָקס האט געקאָכט, האט עס געהאַט אַלע טעמים. איהר האט זיך אַנגענומען צו דער זעם און געהאַט גרויס הנאה פון אייער לעבען. ווער שמועסט, אז ס'איז געקוי-מען שבת, האט זי אייך צוגעגרייט א

די פֿערזאָרונגס-אַרבעט פון די שונאי-ישראלים נעמט אָן וואָס אמאָל אַלץ שאַפֿערע פֿאַרמען. מען שטעלט זיך נישט אַב פֿאַר די שטודענטעס מיהלען, אבי אונז צו דערגעוין די יאהרען, איבערהויפט האבען זיי לעב-טענס געציעלט וויערע פֿילען אויף די אַרבעט סטודענטעס פון וואוידער מאַרק, וועלכע זיי ווילען אינגאנצען אַראַבשווענקען. אויך ווילען זיי אַב-רייניגען די צווייטע אַלע, איבערהויפט פון דער צווייטער העלפט פון יודישע געוועלכער.

טיילווייז איז זיי דאָס געלונגען. א גרעסערע צאָהל יודישע געוועלכער פון יענעם טייל שטאַטס האבען זיך ליק-וויירט און אויף זייער אַרט זענען אויסגעקומען, אַוועקס סוחרים.

די פֿאַר יודישע סוחרים אין יענעם פֿערטיל געפֿינען זיך אין אַ פֿערזוויי-פֿעלסער לאַנג. נישט האבענדיג קיין אונטערשטיצונג פון קיינעם, ראַנגלען זיי זיך מיט די לעצטע כחות פֿאַר זיי-ער עקזיסטענץ. זיי וואָרען אַרומגעפֿירט געלט, ממס ווי אין אַ פֿעסטונג, מען האט דאָרט אויפֿ'ן אויג יעדען קריסט-ליכען קונה, וועלכער וויל אַריין אין אַ יודיש געשפּאַט. קומט טאָקי אויפֿ, אָז די יעניגע סוחרים, וועלכע רעזיגנירען דאָך נישט, געפֿינען זיך אויף די ער-שטע פֿאַזיציעס פון פֿיער און קאמף און אַלס אַזעלכע דאַרפֿען זיי ווערען אַנגעשטאַט.

לייזער איז עס אַבער נישט אַזוי. די יודישע געוועלכעס, ווי אויך די יודישע ווירטשאַפֿטליכע אינהאָלטערס, וועמענס אויפֿגאַבע עס דאַרף זיין צו שטעהן אויף דער וואַך פון יודישען סוחר, בשרס פון אַזעלכע סוחרים, וועל-כע זענען אַרייַנגענומען געווארען אין דער צוואַנג פון שווערליכען באַיקאָט וואָס מיר די יודישע קונים. וועלכע דאַרפֿען אין אַזאָ פֿאַל אויך אונטער-שטיצען די אויפֿגעדערמאנטע יודישע סוחרים.

מיט די דאָזיגע שורות זענען מיר אויסען צו דערמאנען דער יודישער געוועלכעס אין אונזער שטאַט, אָז אין צווייטען פֿערטיל פון דער צוויי-טער אַלע, געפֿינען זיך די יודישע געוועלכער אין אַ שווערער לאַנג און אויב זיי ענטפֿערען נישט פון דאָרט, איז עס פון זייער ווייט אַ גרויסער

150 יאהר יודישע עמאנציפאציע

פון ש. ניגער

אדער געהאנגען אויף משקלית, אדער זי האט בכלל נישט עקזיסטירט.

און דעם גרעסטען טייל אייראפע- אישע לענדער זענען די רייכט אויף אונז נישט קיין אמקעהר צו פרייער- דיגע צייטן. מיר זענען קיינמאל דאך- טען אין דער אמת'ן נישט געווען גע- שיצט נעמען אפאלען. מיר האבען דארטן קיינמאל קיין אמת'ע עמאנ- ציאציע נישט דורכגעפירט. אין די פאסטע צייטן האבען מיר געמוזט שטעלן אויף דער וואל. און אין די שלעכטע צייטן האבען מיר אינאיינעם מיט די פארגרעסערטע כוחות פון יעדען לאנד געקלאמערט זיך אן דער בע- פרייאונג פערעוועגונג. אינאיינעם מיט יעדע כוחות האבען מיר געוועזען, אינ- אינעם מיט זיי האבען מיר פארלוירן רען.

מיר האבען א סך מעהר פון זיי פערלירען; מיר זענען די ערנסטע קרבנות פון דעם אינטימען וועלט- קריזיס, אבער נישט די איינציגע קרבנות.

דאס מאכט די לאגע נישט בעסער. און איך דערמאנען די אלע זאכען נישט כדי עס זאל אונז ווערן פרייע- ליכער אויפ'ן הארצן, נאך כדי מיר זאלען וויסען, אז א סך פון אונז זענען איצט פאסימאסטיש נאך דערפאר, ווייל פרייער זענען מיר געווען צו פאסי- מיסטיש. מיר האבען זיך איינגערעדט, אז מיר זענען שוין איינמאל פאר אלע מאל עמאנציפירט געווארען, בעת דער אמת איז, אז מיר האבען ערשט א- געוויסע אונזער קאמף פאר עמאנצי- פאציע, האבען מיר נישט געדארפט טראכטען, אז ס'איז געקומען דער עפענטליכער נצחון און אז דער געפא- לענער המן וועט שוין מעהר קיין תחת המתים נישט אויפשטען.

מיר האבען זיך צוגעאיילט מיט אונזערע לויב-געזאנגען לפיכוד דער עמאנציפאציע. דערפאר דוכט זיך אונז איצט, אז מיר דארפען זאגען קריש נאך יאהר. מיר האבען צופילע דער- ווארט - דערפאר פיהלען מיר זיך איצט אזוי אפגעזאגט. דאך מ'זען דע- ריבער געדענקען, אז דאס איז נישט קיין מפלה, וואס איז אומגעריכט גע- קומען נאך א גרויסען און ענטשליסענען נצחון, נאך אז מיר זענען נאך אלץ אויפ'ן קריגס פראגט, וואו נאך נצחונות קענען זיין דורכפאלען - נייטער טרוימף.

ווען מיר האבען דאס אין זיגען, שטעלען מיר נישט קיין ליכטעל נאך דער עמאנציפאציע. נאך מיר פיערען דעם הונדערט-און-פופציג-יאהריגען יובל פון אונזער קאמף פאר עמאנצי- פאציע, פון דעם קאמף, וואס מיר האבען געפיהרט און פיהרען איצט און וועלען פיהרען - ביי די שווערסטע בעדינגונגען, ביזן ענדגילטיגען נצחון.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

ווערקער קארטע.

אנ'אויסנאגה ווערט געמאכט פאר שוחדים, וועלכע האבען א בעשייניגונג פון דער קהלה, אז זיי פארולען די מיטעל, וואס די רעליגיעזע קהלה האט אויף זיי ארויפגעלייגט און אז זיי זע- נען גלייכצייטיג קהלה אנגעשטעלטע. מ'קאנ זיין אדער די שוחדים דארף מען נישט. די וועלט געהט אלץ פאר- ווערט. היינטיגע, אורבאניסטיש, עס- טעטיק און די אלע איבריגע זאכען פון דעם זיין ווערען היינט געשטעלט אויפ'ן ערשטען פלאץ (אפילו מאדערנע וועט מען אין ווייטע הענדשקעס). במילא, וועלען די שוחדים (אויב זיי וועלען איבערהויפט מענען שחט'ן אויף פאר) מוזען זיך צופאסען צו די נייסטע פללים פון דער צייט - ווי וועלען מוזען האבען מאניקירטע גע- גי, ראזירטע בערד, געהן אין ווייטע שערצען אזוי אזוי, ווייל אייגענ- טליך, וואס זענען זיי דען ערגער פון דאקטוירים? איי דאס וואס די שוחדים קילענען נאך בהמות, שפיעלע נישט קיין ראל, ווייל בזמן הזה איז א בהמה חשובער פון א מענטש. און איבריגענס זענען די צווייפטיגע, וועל- כע רופען זיך מענטשען, נישט מעהר ווי בהמות, אויב זיי ליפען צו דער

שחיטה כשרה...

מיט דער פאליטישער זייט פון דער יודישער שחיטה וועלען מיר זיך דא נישט פערנעמען, דאס טהום שוין דער פאליטישער סיים פון איין זייט און די אנדער-העבנים פון דער צווייטער זייט. מיר וועלען דא פראסט שום דע- צעהלען וועגען אונזערע היימישע שוחדים, פאר וועלכע עס ווערט גע- זאגט, אז זייער שחט'ען זאל פער- רעכענט ווערען אלס שחיטה כשרה. די גמרא זאגט: הכל שחטין היך מחרש שטה וקטן - אלע מעגען שחט'ען, אויסער א חרש און א שטה וקטן, איז היינט ארויס א געפעהל, אז שחט'ן מעגען נאך אועלכע שוחדים, וועלכע בעזיצען א האנדווערקער-קארטע, אזוי ווי א שוטער, א שניידער אדער א סטאלער.

די געזעץ געבער געהן ארויס פון דער הנחה, ממה נפשך, איז שחט'ן אויף פאר א מלאכה, דארף מען הא- בען א האנדווערקער קארטע, איז עס ווידער נישט קיין מלאכה, נאך א קונסט, קאן מען דאך קילענען אזוי ווי עס טהוען עס די קיי- לער, א בענק אין קאפ און פערטיג, אויף דעם דארף מען נישט די אי- מיגע צייטען קיין ספעציעלע האנד- ווי אין יעדען שווערען און פערצווי-

יודען אין איטאליען

(אסימילאנטען, געטא-יודען און ציוניסטען)
פון הרב פנחס נחום גראס

תמימות און גראב-יונגשיקייט צוזאמען. זיי זענען טאקע פרום, אבער אויף ווער שטייגער, לויט זייער אייגענעם "שלחן ערוך". טריפה פלייש ווייקען זיי און זאלען עס און אזוי ארום האט מען עס, פאר געמאכט. סאמער אבער קופען זיי פאר פלייש איז עס דאך שוין ממילא פאר, קאכט מען עס מיט דעם בלוט. מען ווייזט נישט, מען זאלעט נישט און "פאר" איז עס דאך... די געטא-יודען זענען גראפע מענטשן, כמעט אפאלאפאטען הן אין יודישע, הן אין וועלטליכע זאכען. זייער העב- רעאיש וויסען איז מינימאל, עס סטאר- טשעט (נעהט זיך נישט אויס?) אפילו נישט אויף א ביסעל דאווענען. זיי קומען טאקע אפאט'שאל אריין אבער זיי מוזען זיך פגענוגען מיט, שוין נישט. זיי זענען און שווייגען און בעמיליגען זיך בלויז פון צייט צו צייט. זיי זענען אזוי צו זאגען, בלויז סעזאן דאווענען און האלעטען אונטער נאך ביי די "פעטע שטיקלעך", ביי שמע ישראל, ביי קדושה א. א. ו. ו. מען וואלט געקאנט זאגען, אז זיי זע- נען א זעהר גוט "רויה מאטעריאל" פון וועלכען עס לאזט זיך ארויספילדען גוטע יודען. איהר קענט זיכער זיין, אז דער בעל שם טוב ז"ל וואלט זיך מיט אועלכע יודען מחיה געווען: ער וואלט שוין פון זיי אמת'ע פרומע יו- דען געמאכט. עס די יודען - ווי גע- זאגט - פיהלען דווקא יא שטארק יו- דיש, זיי האבען רעספעקט פאר יעדער פאציע יודישקייט, אבער די עס הארצות, די אלט-איינגעווענע אונגענועהייט צווישען גלויבען און אבערגלויבען, צווישען ווירקליך הייליג און כמו היי- ליג, פאר א שטיקעל פאפיר מיט א לשון קודש און האבען זיי גרויס דרך ארץ, מען דריקט עס צו די ליפען און קושט עס. צי דאס איז א שטיקעל פון א חומש אדער פון א יודיש-קאמוניס- טישע צייטונג, איז פאר דעם געטא- יוד נישט קיין חילוק.

אזעלכע געטאס זענען פעהרען אין רויס, ווענעדיג, ליטוואנא א. א. ו. ו. אין רויס פון די דרייצעהן טויזענד יודען וואוינען א פערטעל אין יודישען געטא. דער גרעסטער טייל פון זיי זע- נען אריינעלויט: פרייער, גאסען הענד- לער א. א. ו. ו. עס זענען אבער צווי- שען זיי אויך פעהרען א ביסעל מיטעל- שטאנד און זאגאר רייכע יודען. נא- טירליך האט זיי היינט קיינער נישט געוואונגען צו וואוינען אין געטא אבער עפס פיהלען זיי זיך דאך בע- קוועמער, פרייער און היימישער איי-

טאמער האט איהר אפאל בענענעט א איטאליענישען יוד און ער האט אייך בעגריסט מיט א ברייטען "שלום", איז נאך דאס כלל קיין ראה נישט, אז ער איז א ציוניסט, אויך דאמאלס נישט, ווען ער האט אפילו אויסער דעם געטא געזען א "מגן דור" אויף זיין האלד אדער וועסטעל-קעשענע. ער קען נאך אלץ זיין א גאנץ גוטער אסי- מילאנט מיט אלע פיסטעווקעס. אין איטאליע האט מען זיך מיט אס די אלע זאכען בענוצט גאך פאר דעם מאדערנעם ציוניזם (אפער סאקי נאך זייט דעם חורבן בית-המקדש) און זיי האבען ממילא נישט קיין שייכות מיט די נייט יודישע רענעסאנס פערעוועגונג און האבען פאר דער נישט די בעדיי- טונג. וואס זיי האבען ביי יודען אין אנדערע לענדער.

דער רוב פון זיי איטאליענישע יו- דען - מיט דעם "שלום" און מיט דעם "מגן דור" - איז דווקא אסימילאטא- ריש אויף גאנצע הונדערט פראצענט. אזוי ווי די אסימילאנטען אין אנדערע לענדער האבען אויך זיי טאג איין טאג-אויס געהאלטען אין איין שרייען און בעווייזען - אפילו ווען קיינער האט זיי נישט געפרעגט - וואס פאר א גוטע איטאליענער זיי זענען און אז מיט דעם וועלט יודענטום האבען זיי קיין שום שייכות נישט. למעשה האבען זיי זיך טאקע קאנא וואס אינטערעסירט מיט יודישקייט. צוויי דריי מאל אין יאהר האט מען צעזוכט דעם, טעמ- פא" - מען איז דאך שליסליך איטאל- יענער פון יודישען גלויבען - מען האט געהאלט דעם יפהליכען שטייער פאר דער קהלה, ווייל דאס איז פון דער רעגירונג געווען אפליגטאגריש אזוי לאנג ווי מען איז נישט ארויס- געטרעטען פון דעם יודישען גלויבען און דאס איז געווען כמעט אלעס. בא- עס דעם טייל פון די איטאליענישע יודען זענען געמישטע חתונות געווען אויף דעם טאג-ארדנונג. לויט דעם אלט-בעקאנטען רעצעפט פון אס די קרייזען האט מען געהאט אזוי ארום זיך אויסמישען און צו ביטלעך פער- שווינדען אין דער איטאליענישער גע- זעלשאפט.

די צווייטע יודישע גרופע אין אי- טאליען זענען די געטא-יודען. דאס זעהט איהר זענען שוין מיט א ברייט יודיש הארץ. זיי האבען שוין יא א פאזיטיווע איינשטעלונג צו יודישקייט נאך אין א אייגענארטיגער, כאראקטע- ריסטישער פארם. זייער יודישקייט איז דער אויסזאג פון א געמיש פון

שחיטה מיט יובל און פרייד...

קריק, מיר טרעטען אריין אין א נייטער עפאכע, ווען מען וועט מוזען אין הלכות שחיטה צו געבען א נייטע פירוש, וואס זאל זיין דער אויסדרוק פון דער היינטיגער הומאניטאריזם צייט. מילא, די קהלה שוחדים וועלען זיך שוין ווי עס איז אנ'עצה געבען, וואס וועלען אבער טהון די ווינקעל-שוחדים, וועלכע וועלען זיך מוזען בעווארען מיט א האנדווערקער-קארטע, אויב זיי וועלען שחט'ען אויף פאר זי פונדעסטוועגען דארף מען וועגען דעם ענין נישט אזוי שטארק זאגען. ווי עס זאל נישט זיין וועט מען זיך שוין אנ'עצה געבען, אז יעדע ארט שחיטה, וואס וועט פארקומען, זאל זיין מיט א הכשר, עס זאל זיין די אמת'ע שחיטה כשרה...

אז אפא געזעץ וועט בקרוב ארויס איז מעהר ווי זיכער...

איך וועט זיך מיט אייך, אז בקרוב וועט א דעוואטע פון דרוינס'ס חדר אריינבראגען אין סיים אריין א פרא- יקט, אז מען זאל נישט פערקויפען זיין יודען בער-קוויטש, באשר, זיי קויפען עס אויס אין גרויסע קוואנ- טומס און עס בלייבט נישט איבער פאר די אמת'ע ארייער. קיין מאסיווען וועלען נישט פעהלען און אויב עס וועט ווי געהעריג בע- גרינדעט ווערען און ס'וועט זיין פאר'ן

פראיעקט א מערהייט. (פאר דעם פרא- יקט וועלען דאך די יודישע דעפ- טאמען אויך שטימען), וועט אזא גע- זעץ בקרוב ארויס.

וואס אונזערע דאמען און פאזיטיוועס וועלען דאמאלס טהון, איז זיך איצט שווער פארצושטעלען. ס'וועט פאר זיי זיין א גרעסער אומגליק, ווי מ'וואלט ארויסגעגעבען אנ'איסור, אז מען זאל איבערהויפט נישט עסען קיין פלייש. די יודישע פאזיטיוועס, א סך פון זיי, וועלכע ארבייטען אין יודישע אינסטיטוציעס- אלס הייסע איבערגע- בענע כלל טהערינס, שטעלן זיך נישט אריינגעווען אין די קריסטליכע וואר- שטען-געשעפטען און קויפען פאר- קוויטש און נישט נאך בלויז די פא- ניושעס, עס איז איבערהויפט לעצ- טענס געווארען א מאדע ביי די יודי- שע פרויען צו עסען טרפה אז מען קאן אריינגעהן פריי און פראגט אין א טרפה'נער יאמקע קויפען פלייש, פאר וואס זאל מען נישט טארען קוי- פען אין קריסטליך וואורשטען-געשעפט שינקע און אנדער פאר קוויטש?

אומעלטע האב איך געהערט ווי א קריסטליך וועלכע איז ארויס פון א קריסטליכער "ווענעדיג-אריי" האט אויפ'ן קול געזידעלט, אז יודען ווע- לען מאכען א יקות אויף זייערע פליי- שען, ווייל זיי קויפען אויס מאסענווייז דאס פאר קוויטש.

גלייכווערפלעך פון דער סדרה

פון יחיאל טשענסקי באווער

ויקהל-פארודי

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל
ממחרת יום הכפורים (רש"י)

א גאנץ יאהר איז משה רבינו נישט איממעטאנד געווען צוגעשטאנען אלע זיידן, ווייל אויב ער האט געווען צו דער אסיפה ראובני'ען, האט זיין געגן גער שטען נישט געוואלט קומען און אזוי ווי די יודען זענען געווען 12 שבטים, ד. ה. צוועלף פארטייען, פאר-שטעהט זיך, אז עס איז נישט געווען קיין ליכטע ארבייט משה האט דעריבער אויסגענוצט דעם יום-כפור'דיגען טאג, ווען אלע בעסטע זיך איבער און איי-נער איז מוחל דעם צווייטען די עוולות וואס ער האט איהם געטוהן א גאנץ יאהר, אזוי-ארום איז געלונגען דאס ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ממחרת יום הכפורים.

וביום השביעי-שבת שבתון לד'.
אין דער היינטיגער סדרה ווערט גע-זאגט: שבת ימים תעשה מלאכה-ועסק

לפרנס
דער ארגאן פון די איטאליענישע ציוניסטען, דער וועכענטליכער "ישראל" איז לעצטענס פון דער רעגירונג גע-ווארען פארבאטען (א פנים איבער די "רעוואלוציאנער" לייט - ארטיקלען, וואס ראשי'דיגע דאגטעס פלעגט דארט שרייבען איבער דער... פרשה פון דער וואך), וואהרשיינליך וועט אג-עגליכען סוף פאלד האבען אויך דער זשורנאל פון די אסימילאנטען, לא נאסטא צאנדיקער, אויך די רעוויז-יאניסטען פלעגן פון צייט צו צייט ארויס מיט זייער "לידעא סאניטי-טיקא".

לגבי דעם בעגריף, וואס אזוינס איז יודישקייט האבען די דריי אויבענדער-מאנהעט גרופען געהאט פערשידענע אויפגאבעס און יעדער איז זיך גע-גאנגען זיין אייגענעם וועג. אין איין פונקט אבער זענען זיי אלע געווען איינהייטליך: אז איטאליע איז זייער היים און אז מען מוז שטענדיג גרייט זיין זיך מקריב צו זיין פאר אט דעם הייסנעליכען פאטערלאנד.

דעמאלטען טאג האט געזאגט פאר-קומען א דעמאנסטראציע געגען די ברוטאלע מעשים פון די גאזיס לגבי די פאליציען אין דאנציג איז עס א גוטער טאג, דאמאלס מענען די יודען שוין זיין זיכער, אז זיי וועלען א סך-לייזען אדער זאל מען זאגען, אז אזא פערלעכענס ווי זענען דאזיג וועט האלטען א פארלעזונג אין שטענעס-כאז, איז עס אויך א סנוולה, אז יודען זאלען לייזען און אויך ווען ס'מאכט זיך נאך די קלענסטע קלייניגקייט, זאל מען זאגען, אז עס ווערט אויס-געוועהלט דער פופסט אין רוים, איז דאס נישט קיין מניעה, אז יודען אי-בערהויפט אין שטענעס-כאז, זאלען האבען א גוט לייזעכץ.

אויסער דעם, איז דאס שוין געווא-רען א טאג טעגליכע ערשיינונג, אז יודען, אסילו אדעלעכע, וואס פערנעמען זיך אינגאנצען נישט מיט מסחר, זא-לען לייזען אזוי צופעליג דורכגעפונדען אין גאס.

אבי מען זאגט, אז ס'וועט זיין א חורש און יודען. ס'איז נישט געמעהר-ליך, יודען לייזען דאך יא!...

דער "טאג" גרייט זיך... די טראדיציאנעלע בעלער פון "טאג" זענען בצריהמט, דאס איז בומן הוה דער איינציגער פאל, וועלכער קאנצענטרירט ארום זיך די אזוי-גע-רופענע בעסערע געזעלשאפט.

איז דאס אבער נישט גענוג. אויך די בעלער פון "טאג" קומען נאך פאר אטראקציעס און צווישען זיי אויך אג-אטראקציע פון אויסוועהלען א "מיס-טאג", א קעניגע בלעז' און אויך עטליכע הויף-דאמען.

ס'פערשטעהט זיך, אז אין דער היי-זיכט פון אויסקלויבען א "מיס" זענען פערזענען פערשידענע געשטאנען, און

אגאפעטיט צו פיש, האט דער מן גע-האט דעם טעם פון פיש, דאס זעלבע צו פלייש אדער אנדערע געשמאקע מאכלים. דער נגיד, וואס האט אין מצרים טועם געווען פון אלע גוטע שפייזען, האט טאקי געפיהלט אין מן דעם גוטען געשמאק פון די זעלבע מאכלים, דאנענען אבער דער ארימאן, וואס מעהר פון א קרופניק אדער יוש-קע האט ער נישט געוואוסט, האט ער טאקי אין מן מעהר ווי א יושקע-גע-שמאק נישט געהאט.

כל נדיב לבו יביאה

שטעלט זיך א פראגע: וואס זאגט דער פסוק נדיב לבו יביאה, דער וואס איז גנדר מיט'ן הארץ, זאל ברענגען זיין נדבה. גנדר איז מען דאך מיט'ן מויל? דער תירוץ קען זיין דער: מיט אג'ערך פופציג יאהר צוריק, ווען עס האט זיך אנגעהויבען די בעוועגונג פון חבת ציון, זענען פון דער דאזיגער חברה ארומגעטאהרען משולחים איבער שטערט און שטערטלעך זאמלען געלד אויפ'ן צוועק פון קויפן ערד אין ארץ-ישראל, איינער פון די משולחים איז געקומען נאך וו, דארט געהאלטען שבת א פיערדיגע דרשה אין שוהל, וועלכע האט געמאכט א גרויסען איי-נער דרוק אויף די מתפללים און בעת קריאת התורה האבען אלע געזאגט: ווען גרויסע סכומים צו דעם צוועק.

דער משולה איז געגאנגען נאך דער דרשה צום רב, פאר וועמען ער האט אויסגעדריקט זיין צופרידנהייט פון דעם גרויסען ערפאלג, וואס ער האט געהאט און זיך געוואונדערט, וואס מענטשען, וועלכע ער האט געהאט טען פאר ארימקייט, האבען גנדר געווען נדבות, ווי די גרעסטע גנדיים. דער רב, וועלכער האט געקענט זייער בעלי-בית'ס פאר נישט גרויסע נדבות, האט איהם געענטפערט: מיר זעהען, אז יעדער יוד, וועלכער זאגט צוויי מאל אין טאג קרבנות, ענדיגט מיט א ייה רצון פאלו הקרבותי עולה, יהי רצון פאלו הקרבותי שלמים, דאנענען עס זאל עמיק זאגען פאלו הקרבותי יונה, אדער קרבן עולה יורד, וועל-כעס אג'ערמאן האט געברענגט, זאגט קיינער נישט. פארוואס? ווייל די קרבנות קאסטען נישט קיין געלד, נאך ווערען געזאגט מיט'ן מויל ונשלמה פרים-שפתנו, די פרים ווערען געגע-בען נאך מיט'ן מויל. צו וואס אלעז דארף דער ארימאן זאגען א יונה, וועלכעס איז א גלייכער קרבן, אין

ווייט (די לעצטע איז אגב זעהר א פעהיגע א. אגב).

אבער נישט וועגען דעם געהט מיר איצט, ס'איז מיר אינטערעסאנט צו וויסען, ווער ס'איז דער בעל-הבית פון דעם דאזיגען דראמאטישען קרייז. אין דער פרעסע איז געווען געמאל-דען, אז דאס איז דער געוועזענער דראמאטישער קרייז פון "טאג", וועל-כער האט זיך רעארגאניזירט און איז איצט דער דראמאטישער קרייז ביי דער פרי-קינדער-היים, וועלכע האט טאקי איינגעארבעט די דאזיגע אי-מ-פרעזע. אויך דער רעוויז דענט. א. פריק, וועלכער איז גלייכצייטיג געווען דער קאנפערענציער, געמאלדען, אז מיט'ן אויפטריט פון דראמאטישען קרייז אויפ'ן היינטיגען אדענד, הייבט זיך אן דער חורש, וואס דער "טאג" האט פראקלאמירט אלס זיין פערזענליכע-חורש. הייסט עס דאך, אז דעם אדענד האט גאר איינגעארבעט דער "טאג", טאג ווער איז פאקטיש דער דראמאטי-שער קרייז? צי איז דער אלטער דרא-מאטישער קרייז ביי "טאג", וועלכער האט א ריהמוט בלעטל אין דער גע-שיכטע פון ליבהאבער אגאטארען ביי אונז אין שטאט אויפ'ן געביטע פון סעאטער - טאג צו וואס זיך שעה-מען איז עס ווידער א דראמאטי-שער קרייז ביי דער פרי-קינדער-היים, טאג וואס איהם צושטעלען דעם נאמען "טאג"? און דער עיקר ווער האט איי-געארבעט די אימפרעזע די פרי-קי-נדרהיים צי דער "טאג", ווארום צו איצט איז מיר, לויט די ערקלערונגען סיי פון דער פרעסע, סיי פון קאנפער-ראנסיער, נישט קלאר. עס איז דאך עפ'ס פתרי תורה...

עס איז צו בעגריפען דאס, וואס היינט אגאטארען און צווישען זיי אויך עטליכע זעהר פעהיגע, האבען אין דער איינציגער צייט געשלאסען צו מאכען עפענטליכע אויפטריטען. אין די היינטיגע שווערע צייטען פאר יודען איז עס זעהר גוטיג. אוודאי וואלט נישט געשטאט, אז אדעלעכע רעוויזעס זאלען זיין ווי גע-הערג צוגעגרייט און נישט ארימקומען שלעכטפריג, וואס פערשטאפט נישט קיין גרויס כבוד אדעלעכע טאלאנטען ווי עס איז למשל, אסתר ראזינער, ח. אורבאך, בארנשטיין, געניע בערקא-

אפט (שוין אגיסעל צו אפט) טרעפט, אז ס'ווערען אויסגעקליבען טאקי, מיאוס'ען און די הויף דאמען ערשט האבען א פנים פון דאמען, נאך אין דעם איז נישט שולדיג דער "טאג".

אלעז איז מיין בקשה צום מארגענ-דיגען באל פון "טאג", אייגענטליך איז די בקשה געווענדעט צום הויכגעשעצ-טען פובליקום און דער זשורני-ברעט אגאט דעם מנהג פון קלייבען א "מיאוס" קלייבט אויס אגאט אויך א שטענדיג. אמת איהר האט א חוקה צו קלייבען א "מיס", נאך היינטיגע צייטען ווערען א סך מנהגים און שעה-נע טראדיציעס געבראכען, וועט נישט שאדען, אז אויך איהר זאלט דאס מאל ברעכען די טראדיציע און אג-שטאט צו קלייבען א "מיאוס", וועט איהר קלייבען א שעהנס.

ווי עס זאל נישט זיין, ווערט פיי-בערהאפט צוגעגרייט דער "טאג" באל, די דאמען און פרייליינס גרייטען זיך; די שניידערינס זענען פערווארפען מיט ארבייט; די פרייערע וועלען ארבייטען איבער שעה'ן, און אלץ אויפ'ן באל פון "טאג".

סתר-תורה...

עס איז צו בעגריפען דאס, וואס היינט אגאטארען און צווישען זיי אויך עטליכע זעהר פעהיגע, האבען אין דער איינציגער צייט געשלאסען צו מאכען עפענטליכע אויפטריטען. אין די היינטיגע שווערע צייטען פאר יודען איז עס זעהר גוטיג. אוודאי וואלט נישט געשטאט, אז אדעלעכע רעוויזעס זאלען זיין ווי גע-הערג צוגעגרייט און נישט ארימקומען שלעכטפריג, וואס פערשטאפט נישט קיין גרויס כבוד אדעלעכע טאלאנטען ווי עס איז למשל, אסתר ראזינער, ח. אורבאך, בארנשטיין, געניע בערקא-

דער צייט, ווען ער קען זיך ערליבען א שלמים, צוגלייך מיט'ן גרעסטען גביר. דאס זעלבע האט דער רב גע-זאגט איז דא. די היינטיגע נדרים אין דער שוהל זענען געווען נאך בעל-פה, דעריבער נאך וואס זאל דער ארימאן זיין קארג, אין דער צייט, וואס דאס מויל ערלויבט איהם צו געבען צו-גלייך מיט'ן גרעסטען נגיד. ביז צום ציילען אבער האלט עס נאך ווייט.

דער חלק פון נדר און נדבה איז: ביי נדר ווערט געזאגט הרי עלי-עס קומט דיר ביי מיר, איך וועל דיר קיינמאל נישט אגלייכקענען, דאנענען ביי נדבה הרי זה-איך צעהל שוין אויפ'ן ארט.

וכל חכם לב בכח יבא ויעשו

געווען אין ווארשא א גרויסער גביר, א קמץ, וועלכער איז ביים זאמלען געלד אויף א דבר טוב, געווען דער ערשטער פון די מקבלים, עסק געווען בצרכי צבור, געווען גבאי אין בקור חולים ווי אויך אין אנדערע חברות, דאנענען פון זיין טאג געלד האט ער נישט געגעבען, דערויף האט איהם דער רב ר' בעריש מייזלש ז"ל גע-זאגט: יעצט איז מיר פערענטפערט דער פסוק אין דער תורה כל נדיב לב הביאו-די פראקטע יודען מיט איי-דעלע הערצער האבען געברענגט זייערע מתנות צום משכן, דאנענען אבער וכל חכם לב-די קלוגע, וועלכע ווילען זיך ארויסדרעהען פון געבען געלד יבאו ויעשו-זיי וועלען ארבייטען און עסק זיין אין מצות ומעשים טובים, שאפען נדבות, געבען אבער-דאס נישט.

בשבתנו על סיר הבשר

אין דער תורה געפינט זיך: וזכרנו את הדנה אשר נאכל במצרים-מיר געדענקען די פיש, וועלכע מיר האבען געגעסען אין מצרים: באכלנו לחם לשבע-מיר האבען געגעסען ברויט צו דער זעט, דאנענען ביי פלייש ווערט געזאגט בשבתנו על סיר הבשר-מיר זענען געזעסען ביים פלייש, ווי עס ווייזט אויס האט אין מצרים גע-זאגט ארויסגעגעבען ווערען א געזען ווענען פערבייטען די שחיטה און די יודישע מנהגים האבען פערבאטען דעם כלל ישראל אויך א געוויסע צייט צו עסען פלייש, דערמיט האבען זיי געוויזען, אז בשבתנו על סיר הבשר-עס פעהלט זיי נישט קיין פלייש, דאך אבער: באכלנו לחם-האבען זיי געגעסען מילכיגע פיש מיט ברויט.

פעסטשטעלונג

כ'מוז מודה זיין, אז כ'מיז בעגאנגען אג'עולה גענען מאלער-פראקטעאריאט, וואס כ'ויל טאקי מיט די דאזיגע שו-רות פערריכטען.

אין האב אין פיריגען נומער פון "שטענענדיקער צייטונג", אין וואס געהערט, וואס געזעהן דערזעענע ווע-גען דער אפערורליגקייט פון מאלער-צער, וועמעס מיטגלידער עס האבען אהנגעלייגט אויסגעמאלט דאס שפי-טאג, דעריי האב איך פערנעסען אויך צו בעמערקען, אז נישט בלויז די מיי-סטער האבען דא געטהאן א וואוילטהאט נאך אויך די ארבייטער מאלער האבען פאר זייער ארבייט נישט גענומען בע-צעהלעט.

דאס מאלער-פאך ביי יודען געפינט זיך אין א קלאנדיגען מצב. די ביטע-רע צייט, וואס יודען לעבען אדורך, האט א גרויסע ווירקונג אויפ'ן מאלער-פאך. אז יודען זאלען קאנען היינט אר-בייטען ביי נישט-יודען איז דאך נישט וואס צו רעדען, און אפילו אין רעג-רונגס און קאמאנאלע אינסטיטוציעס אי-גאנצירט מען היינט דעם יודישען בעל-מלאכה, בלייבט דאך נאך איבער דער פרוואט מענטש, מאלט מען היינט ביי יודען אויך זעהר זעלטען, ווארום אויב עמייער מוז זיך שוין פאכען א מלבוש ארויסצוגעהן אין גאס, רעוויזיערען ער אבער זעהר לייכט פון אויסמאלען די דירה. האט טאקי דער ביטערער גורל פון יודען געטראפען אין דער ערשטער רייה די יודישע מאלער דעריבער איז ווערט טאקי צו בע-גריפען דעם היינטיגן יודישען מאלער-צער ווי אויך די ארבייטער-מאלער פאר דעם גרויסען געשאנק, וואס זיי האבען גע-געבען דעם יודישען שפיטאל - א גע-שאנק, וואס איז ווערט אג'ערך צוויי מויווענד זעקסטעס.

פון „מאז"'

פערטאגנעם מיטוואך איז פארגע- קומען אין קהלה זאל א רעפערעט פון דער לייטערין פון פטיכא-היגענישען בעראטונגס-פונקט ביים „טאז" פרוי פראג. אריינגען א.ד.ט. וואס דארפן עלטערן וויסען וועגן קינדער-פראג-הונג. דעם אינהאלטס-רייכען רעפערעט האבען אויסגעהערט אונדזער 100 אייני-געלעדענע עלטערן.

פון היינטיגען פרייטאג אן וועט די בעראטונגס-שטעל שוין אנהויבען איהר טעטיגקייט. איינשרייבען קינדער דאָרף מען יעדען דאנערשטאג צווישען 5 און 7 אָווענד.

די לייטערין פון דער בעראטונג-שטעל וועט אויפגעמען עלטערן און קינדער יעדען פרייטאג פון 4 ביז 6 נאכמיטאג.

נאזי גראַמאַטאָן אין שטעטלעכע

ווי מיר ווערן געווארן, קומט דער פערזינלעכער פון דער יודענשטאט-פאָרטיי'ס מאיר גראַמאַטאָן נאך שטעטלעכע.

די יודענשטאטלעכער ארגאניזאציע אין אונזער שטאט גייט צו א פייערליכען קעמף פאר'ן חסוד'ן גאט. אוי וועט פארקומען שבת אונדז א גאנץ קעט אין לאקאל פון „וויזא", אלע 10 און צומארגענס, וונטאג דעם 26 ד. ה. 5 א זיגער נאכמיטאג, אין זעלבן לאקאל - א רעפערעט א.ד.ט. פאלק און לאנד אונטער'ן פייער, נאכדעם אין ארץ ישראל, מפלות אין לאנדאן.

דאס אָנקומען פון אונדז וויכטיג פער- ווענליכקייט אין אונזער שטאט, וועט ערוואַרט פון די היגע צווישען מיט גרויס אינטערעס.

מיט'ן איינגעדען דעם באַנקעט פערנעמט זיך די היגע ארגאניזאציע פון „וויזא".

פון בעקער-צעל

מען בעט אונדז צו פערפערענליכען, אז אין ראָקוב איז פורים ביים דאוונען געזאמלט געווארן וויכ'ן בעקער-אייגענטומער ה' זילבערשאַץ 10 זל. פאר די פליטים וואס געפינען זיך ביי דער יודישער קהלה, וועלכע זענען איבערגעבליבען געווארן אויף דער האנד פון סטאטיסטיק'ס נאמן אַוועקשטאק, אויף צו געבען 20 קילאָ וועמעל.

א קאנטראָל פון די חאָגען און געוויכטען

אין צוזאמענהאנג מיט'ן זיך דער- נעהנטערענדען ערב-תאבות סעזאן האט זיך אנגעהויבען א קאנטראָל פון די חאָגען און געוויכטען, וואס ווערן געברויכט אין האַנדלען אין פאל פון ענדערקען פאלישע געוויכטען אדער וואָגען, וועלכע די שולדיגע שטערענע בעשטראפן ווערן.

מאָרגען - דער יעהרליכער באַל פון „טאז"

מאָרגען, שבת-צונאכטס קומט פאר אין פייערליכע-וועלכע דער יעהרליכער באַל פון „טאז".

די בעלזער פון „טאז" האבען א שם פון גוטער פערזינלעכע און לוסטיגער פריינד אין א היימישער מביבה. עס איז דעריבער זיכער, אז אויך היימאר וועלען די בעזוכער פערזענלעך אנגע-נעהם.

עס ווערן צוגעצויגן א רייה אַטראַקציעס, ווי: וואָלען פון א מיס (היימאר צום ערשטען מאל אויף א דעמאָנסטראַציע פון אַלף), הויף דאָמען און נאך אנדערע סיופריזען.

דער ערפאלג איז - מכתאמא אזוי ווי אלע יאהר - א געזיכערסער.

דער ציוויל-אָטע אין אַ נייַער זירה

דאס שטאטישע בעלזונגס-ביראָ און דער ציוויל-אָטע וועט אין דער נאָכגעשטער צוקונפט איבערגעטרעפן ווערן פון דער אַפּיזיציע אין ראטהוי-בנין אינ'ם סטעציעלען לאקאל אויף רוג אַלעס וואָנאָשטען און קאָנסערוואַט, וואו ס'האָבען זיך ביי-איינעם געמישן די ביורעס פון דער באַהן מאַכט.

א גאָלדענע פערזינלעכע - קרייז

דער איינשיגער - אַ ביכערס יאָן סטראָקאַטאָווסקי איז באַשאַפן געווא-רען מיט א גאָלדענע פערזינלעכע-קרייז פאר די פערזינלעכע אויפ'ן געביעט פון זיין פּאַפּעס-אנעלער אַרבייט.

איינשרייבונגען אין די פאָווערענע שולען

אין די טעג פון 29 מען מערץ ביי'ן 2 טען אַפּיריל איינשרייבונגען וועלען פאָר-קומען איינשרייבונגען אין די פאָו-שעכע שולען פון קינדער, וואס זענען געבוירען געווארן אין יאהר 1932. איינשרייבונגען נעמען אן לייטערס פון די פאָווערענע שולען.

וועלכעמאָרד אונטער די רעדער פון דער באַהן

אויף גראַמאַטאָס באַהן-וויכטאָר איז בעשאַפן וועלכעמאָרד דורך וואָרפן זיך אונטער א דורכגעקענדען צוג. דער 38 יעהריגער קאַרעל ראַכאָוויטש פון אַמסטאַוו.

צו דער אויפמערקזאַמקייט פון די צושלאָגענע זונד בליגענעס

די קהלה פערזענלעכע ווענדעט זיך צו די אלע, וואס זענען לעצטענס צושלאָגען אָדער פערזענלעכע געוואָרן דורך בליגענעס אין פערשידענע טי-לען פון דער שטאָט, אָז זיי זאָלען זיך רעגיסטרירען אין דער קהלה-קאָ-צעלאַריע אין די אָמט-שעה'ן.

טעאָטער-נאָטיצען

(רעווי-אָווענד, אויסגעפיהרט דורכ'ן דראַמ. קרייז)

געהערענען איינדרוק און עפעקט. דער אַרטיסט אין איינזינדלעכען שפיעל און דער אַנסאַמבל אין קאָלעקטיווען אויפ-טריט. דאָרפן ווידער פערקערערען אין זיך דאס, וואס דער מחבר וויל ארויסברענגען אויף דער ליכטיגער שיין, בעסער געזאגט: געבען די טיפער, וועלכע זענען פערזאָן אין רעאַלען לעבען אויף זיי זענען, ווי זיי עסען, שלעפן, געהען אין רעדען, ווען דאס אַלץ ווערט געגעבען אַזוי ווי אויפ'ן געזאגט, און ווען צו דעם ווע-רען נאך בענוצט און צוגעגעבען די ענטשפערעכענע סענזענטיבילע מיט-לען, ווי: רעפּליקאַטאָרען, דעקאָראַציעס, כאַראַקטעריזאַציעס, קאָנסטומען - דאָן איז דאס בילד קוואַדראַט-פול, דאס רופט מיר אן קינסט, דאס הייסט קינסטלערישער אויפטריוט.

די הקדמה איז נויטיג געווען דער-פאר, ווייל אין געגעבענעס פאל האט מען דעם אויפטריוט פון דראַמ. קרייז רעקלאַמירט אַלס קינסטלערישע אָווענד, ליידער איז עס נישט אַזוי געווען. איך זאג, ליידער, ווייל פון אַ ערנסטען דראַמ. קרייז קען מען דערוואַרטען און פאָדערן פיעל, פיעל מעהר, ווי מיר האָבען דאס געזעהן. פיינשעקער האָ-

דאס פייערליכע צומילען פון אויס-צייכונגען אויף די דערגעצונגען-קורסען אין סוחרים-פערזאָן

קומענדיגן זונטאג 4 א זיגער נאָכ-מיטאג קומט פאָר אין סוחרים-פערזאָן דאס פייערליכע פונדאדערטלעך די אויסצייכונגען פאר די יעניגע, וועלכע האבען געענדיגט דעם 4 חרשימ'דיגען האַנדל-קורס.

דער צווייטער קורס קומט פאר נאָרמאַל.

איינשרייבונגען געגען ביי-טיפוס

די שטאטישע געוונדהייטס אָפּטיי-לונג איז צוגעטרעטען צו אַנאָקציע פון פערזינלעכע-איינשרייבונגען געגען ביי-טיפוס צווישען קינדער פון די העכערע קלאַסען פון די פאָווערענע שולען און מאַריקס אַרבייטער. ציערשט וועלען די איינשרייבונגען געמאכט ווערן די איינוואוינער פון די אָמייני-סטען בעדראַהעס געגענדיגן.

בסך הכל וועט די אַקציע אַרומנעמען אונדז 5.000 פערזאָן.

דער סטאַטאָסע לוסטריט דעם ראָד-פערקער

דער סטאַטאָסע וו. ראָמאַניאָווסקי האט אַדורכגעפיהרט א לוסטראַציע פון ראָד-פערקער אין פאָווערע. אין רעוול-טאָט פון דער דאָזיגער לוסטראַציע זענען 15 פערזאָן צוגעצויגען געווארן צו אַרמיינישע-לויטער פערזאָנס-וואָרט-ליקייט פאר נישט אַהיימען די פאָר-שרעטען וועגען ראָד-פערקער.

ווידער צושלאָגען יודען

אויף פרייטאג-צונאכטס איז געווען אַפּיריל א פאָרלעזונג פון זענענדיג-וויטש'ן, איינגעקערטע דורך דעם יודישען אַרבייטער ספּאָרט-קלוב „יוטש-ניאָ". אין דער לעצטער מינוט איז אָבער אָנגעזאָגט געווארן דער זאָל און די פאָרלעזונג איז אָבערעווען געווארן.

די ענדעקעס, וועלכע האבען - ווי מען זאָגט - פיעל מיטגעוויקט צום אָברופען די פאָרלעזונג, האבען אָבע-וואָרט דאס פובליקום, וואס האט זיך צוריקגעקערט פון זאָל און פיעל דורכגעקענדע יודען צושלאָגען.

א שרפה אין דער פאָמירעניע

דינסטאג, ארום האַלב 3 א זיגער נאָכמיטאג איז אין דער טאָפּיערניע אויף גאָרעוויטש 25-27, ענטשטא-נען א שרפה, פון וועלכער אַ כיל פאָפּיר-אַבזאַל און טיילעווייז די מאַשי-נען זענען צושטענדיג געווארן. די שטאָטעס בעטראַפּען 24 טויענד זאָל-טעס.

צוליב'ן שאַדען וועט מסתאמא אָבע-שטעלט ווערען די פאָבריק אויף א געוויסער צייט.

בען תמיד פערשענלעכע צו ווארשאווער אָדער אַנדערע אַנסאַמבלען, אז זיי נאָ-רען די פאָווערע מיט דעם, וואס זיי שפילען ביי נישט ענטשפערעכענדיג דע-קאָראַציעס. דאס איז אָבער נישט בע-רעכטיגט, ווייל מען מוז פערשטעהן און נעמען אין אַכט די מאַטעריעלע לאַגע פון יודישען פאָפּעסאַנעלען אַקטיאָר, וועלכער ווערט פון קיינעם נישט סובסידירט און מוז זיך - ביי א געוויסער איינפאָרען פון דער יו-דישער געזעלשאַפט גופא - פון אייגע-נע בחות אויסהאַלטען, ווען די דאָזיג פאָהרען אַרום אויף דער פאָרזייגן מיט אַ טורנע, קענען זיי ביי זייער בעס-טען ווילען נישט מיטנעמען דעם גאנ-צען רעקוויזיט, וועלכען זיי האבען אויף דער הויפט-שטאָט, וואו זיי שפילען א געוויסע צייט סטאַביל.

פון אַ דראַמאַטישען קרייז קען מען אָבער יא פאָדערן. אַלץ, וואס איז נוי-טיג פאָר אַזאָ אויפטריוט: געהעריגע לאַנגע צוגרייטונגען, גוט איינשטודירטע ראָלען, שעהלע, ענטשפערעכענדיג דע-קאָראַציעס א.א.וו. אָז דאס זענען נישט קיין פאָווערע, סחם אַזוי געזאגט: קענען אונדז איבערצייגען די שטאָט: בענדיג, סטאַבילאַטאָווען, לאַדן, וואו יו-דער אויפטריוט איז דאָרט א רעוועלע-ציע, אַנאָנגענעמע איבערראַשונג, וואס ווערט אָנגעשטאַט אַלס קינסטלערישע דערגרייכונג אויפ'ן טעאָטער-געביעט.

קלייניגקייטען

א טייל און דער רב האט אויף דער שנעל געגעבען חופה וקידושין.

א ברירה האט ער געהאַט א דער שמש מיט די חופה שטאַנגען האבען פערשטייטקייט...

א פאלישע שווארצע ליסטע

אין קאָמף געגען יודישען סוחר און האַנדלערקער געגעבן זיך די שווא-ישראלים מיט פערשידענע העסליכע מיטלען.

צו די אלע מיאוס'ע שטיקלעך, וואס זיי טווען אן, האָבען זיי אויך אַרויס-געוואָרען אַ שוואַרצע ליסטע מיט נע-מען פון קריסטען, וועלכע קויפן ביי יודען.

דאס איז געווענהליך א מיטעל אָב-צושרעקען געוויסע קריסטען נישט צו קויפן ביי יודען.

ווי לעבערליך זעהט אָבער די ליסטע אויס אין שוין פון דער פראַקטישער ווירקליכקייט. ראשית, ווען זיי וואָלטען באמת געשטעלט אויף דער שוואַרצער ליסטע די אלע, וואס קויפן ביי יודען, וואָלט דאָך אויסגעפאלען פאָפּיר און דיוק, והשנית, וואָלטען דאָך אויך דער ליסטע געזאָרפּט פּיגורירען די פיהרער פון די היגע ענדעקעס, וועלכע קויפן אליין ביי יודען.

יא, אזוי איז עס, ה"ה: ענדעקעס, איהר אליין מאכט דאָך געשעפטען מיט יודען, מיט וועלכע עס קאָלירט זיך בעסער און ביי וועלכע איהר מאכט ריוח, און מיט דעם וואס איהר שטעלט ארויס אנדערע און איהר מאכט דעם אָנשטעל, אז איהר האט מיט יו-דען נישט קיין מגע ומשא, בענעהט איהר א מיאוס'ען שווינדעל.

איינריגענע, וואָלט געווען א טפשות ביי די קאָנסטענט-העלדען צו זוכען יושר און ערליכקייט, אז זייער גאנצע אידעאָלאָגיע איז געשטעלט אויף אָב-נאָרעריי און שווינדעל.

זייער גאנצער קאָמף געגען יודען איז פאָלש און אויך אייער מכלומר'שטע שוואַרצע ליסטע איז א פאלשע.

סעם

פערשענלעכע א שוואַרצע ליסטע פון קריסטענע, וואָס קויפן ביי יודען

זענען די פערזינלעכע פון א לען-גערער דאָהונג מצד דער היגער ענדעקעסער פירטעס, פערזאָנלעך זיך פיעל נייגיריג.

דער „גאָנציק" גיט איבער די דאָ-ויגע ידיעה מיט א געוויסער הנאה און „פערזינלעך", וואס ביי די היינטיגע ווירטשאַפּטליכע פערזענלעכע זענען די אַרגאָניזאַטאָרען פון „הורש האַנדלע אָהן יודען" געווען געצוואונגען אָנצו-נעמען אַזאָ מיטעל.

פאָלען בלאָס. דאס לעצטע בילד, בעל-מלאכות אויפ'ן באַזאָר" איז אין אל-געמיין געווען נישט שלעכט. דאָנענען די איבריגע בילדער זענען געווען שוואַך און דער פיקר: די פאָטאָגראַפֿיעלען, וועלכע מען האט קיינמאל נישט געוואוסט, צי דער נומער איז געענדיגט.

באַגלייטען האט געהאט דאָנקאַר-מאָ-טעריאַל, מען האט איהם אין מיל אריי-געלייגט גאָלדענע ווערטער, ער האט זיי אָבער פערטאָלעוועט. ער קוועטשט צופיעל, איז נישט נאָטירליך און וואס ער זאָל נישט שפילען קומט אַלץ ביי איהם ארויס דאס בטל'נישע מיט חסידישע העוויזות. ה. אַרבעט איז בלוזי גוט אין כאַראַקטער-ראָלען, ער טוהט אויך שוואַך אַקצענטירען דאָרט וואו מען דאָרף.

בכלל האָט זיך געלאָזט בעמערקען א שוואַכע האַנדל אין דער רעווי-און הן אין צוזאמענשפילען.

אָנעלכע רעווי-אָווענדען זענען אומ-בעדיגט א וויכטיג ביישטייער פאר דעם אַרימען, פערזאָנלעכע, קולטו-רעלען טענענטאכאוו, ארבייט דערי-בער ווייטער, אָבער פלאַנעמסטיג, און בעסערט אויס די אלע פעהלער און בלויען, וועלכע מיר האבען געזעהן ביי אייער ערשטען אויסטריט.

מ. קויפמאן

די חופה-שטאַנגען האָבען פער-שטרייקט...

יענע וואָך פרייטאג איז אין פשע-רוב פאָרגעקומען אַ חתונה. דער מחותן, א יוד א סוחר, האט-ווי געווענהליך-בעצאָהלט דעם רח"ש, געברענגט דעם בעסטען ברחן פון טענענטאכאוו, אייני-געלעדענע געסט פון די אַרומיגע שטעטלעך, געדינגען א גוטע מוזיק און געוואָלט, אז די חתונה פון זיין טאָכטער זאָל זיין מיט לייטען גלייך.

דער ברחן מונאָטישע בעזונגס די כלה, בעזונגט דעם חתן, די מוזיק שפילט אָב פאָר'ן חתן, פאָר דער כלה, פאָר די מחותנים און פאָר אלע געסט. פלוצלעך הערט זיך א שטימע פון א מחותן: זאָל מען מאַכען די חופה, ווייל עס ווערט שפעט, אין א האַלבטע שעה אַרום צינדט מען דאָך שוין אן ליכט.

די חופה! די חופה-שרייט מען פון אלען זייטען-די אונטערפיהרער'ס נעמען דעם חתן און כלה, די מוזיק שפילט אויף דעם חופה-מאָרש, נאָר ווען וויל פיהרען דעם חתן אונטער דער חופה, זעהט מען ערשט, אז די חופה איז נישטא. ווערט דאָך א גע-רודער, א געשריי די חופה שטאַנגען! וואו איז דער שמש מיט דער חופה? שיקט מען א ספעציעלען שליח צום שמש און ער קומט צוריק מיט אַנ-געשטער, אז דער שמש האט פער-שטרייקט, ער קאן זיך אָבער לאָזען איבערשטען, אויב דער מחותן וועט איהם שיקן פאָראַוואָר די נאָך.

הויבט מען אן אונטערהאַנדלען מיט'ן שמש, דערוויייל ווערט אָבער שפעט, אָס בעזוייזט זיך דאָס ערשטע שבת-ליכטעל און איינער שרייט, יודען זאָל מען נישט פערשעפטיגען די חופה, געדענקט איהר נישט די מעשה, וואס האט געטרעפן אין קראַקא מיט'ן חתן כלה, וועמענס חופה איז פאָרגע-קומען נאָך ליכט-צינדען?

די מחותנים האבען זיך פאָר דער מעשה שטאַרק דערשטעקען און א-שטאט די חופה האט מען אויסגעשפרייט

פערשענלעכע א שוואַרצע ליסטע פון קריסטענע, וואָס קויפן ביי יודען

אויף די מירערען פון די הייזער זענען פונדערגעקלעבט געווארן פאָטאָסען אין דער פאָרם פון טרויער-קלעמערס, אויף וועלכע ס'זענען אויסגעברענגט א ווייז געמען פון קריסטען, וועלכע קויפן אין יודישע געוועלכער, דערגעבען ווערען אויך אָנגעגעבען די נעמען פון די פירמעס, אין וועלכע די קריסטען מאכען זייערע איינטיגען.

ארום די דאָזיגע פלאַקאָטען, וועלכע

דאס בילד „כניצערלעך", אויסגע-פיהרט דורך די פרייליינס: ג. בער-קאָוויטש, י. הערשליקאָוויטש און א. סעסטילער-איז געווען זעהר גוט. פרי. געניאָ פערקאָוויטש האט מיט איהר שפילען, זינגען און טאַנצען געוויקט און איבערצייגט גאָרנישט ווי אַנאָמא-טאָרין, נאָר ווי א געניטע אַרטיסטי-סובערטין, וועלכע וואָלט זאָגאר גע-קענט קאָנקורירען מיט אַנאָמאָהערענע, פאָפּעסאַנעלע סטאַרען. זי איז אויך דער ביהנע לייכט, פריי, טאַנצט שעה, פערמאגט א זאָטעניג יודישע שפּאָר, דיקציע, ניואנסירט גוט, קורץ: א קראַפּט, וואס קען נאָך, ביי א געהע-ריגער מיטוויקונג, אויפבליצען. די אנדערע צוויי זענען אויך מאַטעריאַל, וואס מען קען דערפון מאכען א לייט.

ס'דאָך פון מ. בראַדערוואָהן-איז געווען שטימונגספול, מעלאָדיש און נישט שלעכט אויסגעפיהרט. דער דויעט „די יודישע חתונה" אויסגעפיהרט דורך ג. פערקאָוויטש און מ. יאָראָש איז געווען ביז גאָר געלונגען און זי הא-בען געמוזט ביטירען. אינ'ם נומער „די אלטע מיד" האט פרי. בערקא-וויטש געווינען, אז זי איז אויסגעציי-כענט אין דער כאַראַקטער-ראָלע. דער אַקטאָרליכער נומער, נישט זיי נע-מען, נישט זיי געבען" אויסגעפיהרט דורך די דריי פרייליינס-איז אויסגע-

